

כמו צמח בר / רחל שפירא

מחר, אני אחיה כה רחוקה

אל תחפשו אותי

מי שידע למחול –

ימחל לי על אהבתי,

הזמן ישקוט הכל

אני הולכת לדרך.

זה שאהב אותי ישוב לשדותיכם –

מן המדבר.

והוא יבין – אני חייתי ביניכם

כמו צמח בר.

אני רוצה לפקוח את עיני

לעמח לאיטי.

הרביתי לחלום

החלומות טרפו אותי,

רציתי לנחם –

אבל מרדה בי תשוקתי.

היה מקסם ילדות, הייתה גם סערה

בזרועותיי.

אני יודעת שהדליקה אש זרה

את לילותיי.

היו, היו ערבי געגועים

היו ימים טרופים.

היה כאב חבוי

ורגעים מכושפים.

אני אזכור מבט

מגע ידיים בכתפי.

אני אחיה לעל חולף בשדותיכם

לסוד נסתר.

היו שלום, אני חייתי ביניכם

כמו צמח בר.

הצלון מוקדש לזכרה של חברתנו היקרה שרה ארוסקביץ ז"ל

מה הצלון:

הספד המשפחה

שרה אמנו וסבתנו היקרה / אתי ואידי אדלר

שלומיק ואתי מספרים על שרה

דוד מספר על אנה

דברי פרידה לשרה ארוסקביץ ז"ל / ציפי אפמנד

שרה / מרגלית סיקרון

שרה היקרה / עדי באי

בית משאבי שדה משתתף באבלם
של בני משפחת גרושקביץ-אדלר
על פטירתה של האם והסבתא
שרה גרושקביץ ז"ל

שרה ארוסקיץ ז"ל

כ' תשרי תרצ"א – י"ח חשוון תשפ"ג

12.11.2022–12.10.1930

יה' לזכר הרק

הספד המשפחה

שרה אימנו וסבתנו היקרה

היום התאספנו כאן בני משפחה וחברים ללוותך בדרכך האחרונה. שרה, כידוע לכם, לא הייתה דברנית גדולה ולא אהבה לספר על תלאותיה בילדותה. ובכל זאת מצאנו לנכון לספר קצת על שרה אמנו, וסבתנו היקרה. שרה נולדה בלוקסמבורג למשפחה קטנה, אבא, אמא, סבתא ואח הבוגר ממנה בשלוש שנים. משפחה בורגנית רגילה ומאושרת. כשהמשטר הנאצי עלה לשלטון, המשפחה החליטה להגר לפורטוגל, אך לא עשו זאת, כי הסבתא חלתה ולא רצו להשאירה לבד. אך עד מהרה נאלצו לברוח לצרפת מאימת הנאצים, ושרה רק בת 8.

המשפחה נתפסה בצרפת והועברה למחנה בו רוכזו כל היהודים. לאחר שהות קצרה במחנה, ההורים נלקחו למחנות ההשמדה ושרה ואחיה נשארו במחנה. שרה לא

ידעה לספר איך, אבל בשלב מסוים היא נלקחה מהמחנה ונשלחה לבית יתומים של הגיוינט ואחיה נלקח לעבוד בחווה של איכר צרפתי. דרכיהם נפרדו והיא לא ידעה מה עלה בגורלם עד לאחר המלחמה.

לאחר שנתיים בבית היתומים, שרה נשלחה לחיות במשפחה מאמצת. בתחילה היה לה קשה, משום שנאלצה לחיות בחדר ולהיות בשקט מבלי לצאת ולדבר עם אף אחד. בהמשך הותר לה לצאת והיא התקבלה כבת המשפחה והיה לה טוב יותר, עד שהמשפחה ביקשה ממנה לעבור טקס נוצרי, שרה סרבה ויתכן שזו הסיבה שהועברה למשפחה אחרת. גם שם התייחסו אליה יפה ואף שלחו אותה ללמוד ולעבוד קצת. בתום המלחמה נאספה ע"י הגיוינט והועברה לבית יתומים. משם החלו ההכנות לעליית הנערים והנערות השורדים לארץ.

שרה הגיעה לארץ במאי 1946 על סיפונה של האונייה "שמפליון". לימים הסתבר לה שיחד איתה היו על האונייה חברים נוספים כמו שמוליק פלג ובהירה, שהקימו יחד איתה את משאבי שדה.

עם הגיעה לארץ, שרה קיבלה טלפון ובו נאמר לה שמחפשים אותה. היא חשבה שהוריה מחפשים אותה ומרוב שמחה היא מספרת שדילגה מעל כל המדרגות, אך כשהגיעה לפגישה, נוכחה לאכזבתה לראות שאלה הם דודה ודודתה, שחיו בארץ, והם אלה שחיפשו אותה.

כעבור כשנה גם אחיה עלה לארץ בדרך בלתי לגאלית והחל לחפש אותה. הוא מצא אותה בקיבוץ יגור וסיפר לה שהוריהם נספו בשואה. מאז דרכיהם לא נפרדו.

שרה שהתה בחברת הנוער ביגור כשנתיים. במלחמת השחרור גויסה כמו כולם לצבא ולאחר המלחמה עברה לגינוסר. שם נקראו חברי הגרעין שלה לדגל להגיע לנגב ולהקים התיישבות. שרה הייתה בין מקימי הקיבוץ וסיפרה שהחיים בהתחלה לא היו קלים כלל וכלל. גרו בצריפים וסבלו בחורף מקור ובקיץ מהחום, אבל אהבה את הקיבוץ וקבעה פה את ביתה.

שרה הילדה הניצולה המופנמת, המאופקת, אך העיקשת, הצליחה להקים בית ומשפחה, לזכות בילדים, נכדים ונינים, אהבה אותנו בדרכה שלה, האריכה ימים וזכתה ללכת לעולמה בשלווה במיטתה.

יהי זכרך ברוך. נוחי שרה שלנו על משכבך בשלום.

המשפחה האוהבת

שרה אהבה ואסתנו היקרה

שרה כמו לא מעט ילדים שורדי השואה התקשתה להביע את רגשותיה. אך כולנו ידענו שהיא אוהבת ודואגת לנו ואכפת לה מאיתנו. כשהגעתי כבת זוגו של גידי לקיבוץ, התקבלתי בשמחה, אף על פי שהתלוננה שבגללי גידי לא מרבה להגיע לקיבוץ. מאוחר יותר, כאשר נולדו הנכדים הראשונים שרה הייתה המאושרת באדם הייתה מגיעה לביקורים תכופים, מאכילה אותם, ומטיילת איתם והחלה במרץ לסרוג להם בגדים. היא וסוסיק נהגו להגיע אלינו מצוידים תמיד בעוגות וזכורה במיוחד רולדת השוקולד המיוחדת, שעד היום זוכרים את טעמה, ובחופשת הקיץ היו מארחים את הנכדים בקיבוץ.

שרה אהבה את החיים, אהבה לצחוק, אהבה לראות את נכדיה גדלים ויותר מאוחר גם את ניניה. כפי שצינתי שרה לא דיברה הרבה אך החיוך מלא האושר שניבט בפניה כשהיבטה בהם, אמר את הכל. היא שרדה והצליחה להקים משפחה והייתה גאה. את החגים אהבה לבלות איתנו באווירה משפחתית ולעיתים הייתה מגיעה כך סתם לביקור ומצטרפת אלי לעבודתי במועדון לקשיש, ובקלות הצליחה להתחבב על כמה חברות הזכורות אותה עד היום.

לשרה היה אוסף בובות מכל העולם. בכל נסיעה לחו"ל הייתה מבקשת שנביא לה בובה שמאפיינת את המדינה. היא טיפחה את האוסף הזה שנים רבות, ושמרה עליו מכל משמר. בפעם האחרונה כשעדיין הרגישה טוב והגענו לבקרה עם הנינים היא לקחה מאוסף הבובות היקר שלה את אחת הבובות ונתנה אותה במתנה לנינתה. מיותר לציין מה זה עשה לשתייהן.

שרה הייתה המבשלת הראשית בקיבוץ במשך תקופה ארוכה ואף יצאה לקורס בישול וקיבלה על כך תעודה והייתה גאה מאד. כשיצאה לגמלאות עברה לעבוד במכבסה ואהבה להיות שם בעיקר עם הבנות שעבדו איתה וציננה בפנינו שכיף לה שם, עד שכבר התקשתה והפסיקה לעבוד.

בשנים האחרונות קיבלה את גיני העובדת המסורה שלה והייתה מאושרת. זה הקל במעט על בדידותה במיוחד לאחר מותו של סוסיק שכה אהבה. לצערנו האירוע המוחי שקיבלה, פגע בה קשות ועל אף ניסיונות השיקום, כוחותיה נחלשו והיא הפסיקה להילחם. נזכור תמיד את צחוקה המתגלגל ואת אהבת החיים שלה ואת כל מה שהיא סימלה עבורנו.

אוהבים : אתי וגידי

לחיות ואני מספרים על שרה

שלומיק: מתקופת הילדות אני זוכר משהו מצחיק שעשינו לאמא. זה היה בתקופת הלינה המשותפת בכיתה, באחת הפעמים שהיא שמרה, בחדר השומרת שבבית התינוקות היא היתה משגיחה על התינוקות ומאזינה לשמרטף, אם יש ילדים שהתעוררו וצריכים אותה. קראנו לה בשמרטף שתבוא. כשהיא הגיעה לראות מה הבעיה, התחבאנו לה, בסוף התייאשה והלכה חזרה.

הייתי ביחסים טובים מאד עם אמא, שהמשיכו כל חייה. תמיד, אפילו אחרי שהתחתנתי, הייתי מגיע עם משפחתי כל יום בארבע אחר הצהרים לביקור. סוסיק ישר היה מכין לנו טוסטים עם שום ושתייה, והיינו מדברים על מה שהיה באותו יום, משחקים דומינו וקלפים. אפילו ג'ני, המטפלת היהודית, עוד הספיקה לשחק קלפים עם אמא.

התחביב העיקרי של אמא היה לאסוף בובות מארצות שונות.

היא אף פעם לא סיפרה לי על מה שעברה בשואה, וגם אבא שלי, (משה אדלר ז"ל בעלה הראשון), שנפטר לפני 30 שנה, לא סיפר הרבה על השואה, רק שהחביאו אותו בתוך גזע עץ.

שמעתי שהם נפרדו כי באחת הפעמים שעישן (היה מעשן המון), הוא הדליק בטעות את שולחן העץ בבית. היא התעצבנה ובעקבות זאת הם נפרדו. בהמשך התחתנה עם סוסיק ונולדו רז ודרור.

אתי: שרה הייתה חמה נהדרת, עזרה לי המון עם הבנות, היתה שומרת עליהן כשהיינו נוסעים, או יוצאים, ואפילו לקחה אותן לחיסונים, כי אני חששתי מזה. הייתי איתה בקשר טוב מאד כל השנים. אמא הייתה בת 92 וחודש במותה. נזכור אותך תמיד

שלומיק ואני

דרור מספר 8 אנה

אמא הייתה אישה סגורה ולא דיברה הרבה ולא סיפרה הרבה. היא עבדה במטבח של הקיבוץ הרבה שנים, ובבית בכל יום חמישי הייתה אופה לנו עוגיות מבצק פריך ורולדות של שוקולד, שמאד אהבתי. כשהייתי קטן אמא הייתה מחבקת ומנשקת אותי בלי מילים.

כשגדלתי קצת הייתי מגיע לאמא ואבא לחדר, בשעה ארבע והיינו שותים ואוכלים עוגה. עם אמא הייתי משחק בדומינו ורמיקוב ועם אבא הייתי מדבר על דברים, כמו מה בחדשות, ומה נעשה בעולם.

כשהייתי קטן הייתי נוסע עם אמא ואבא לרמת גן לסבתא שלי (אמא של אבא). אהבתי להיות שם כי סבתא הייתה מכינה מאכלים טעימים כמו מרק עוף, ואת הגפילטפיש אמא מאד אהבה. אהבנו גם לנסוע עם אמא לגידי. במיוחד בחגים, כי שם היינו נפגשים עם כל המשפחה והיה כיף, היינו יושבים ומדברים על כל מיני דברים.

בשנים האחרונות אמא כבר לא הרגישה טוב וכמעט ולא דיברה והיה לה קשה, אבל הייתי בא לבקר אותה למרות שהיה גם לי קשה. עד האירוע המוחי שקיבלה, היא עדיין תפקדה ודיברה איתי. אמא לא סיפרה לי אף פעם, אבל יודע שהיא נולדה בלוקסמבורג והמשפחה ברחה לצרפת. ההורים שלה נספו בשואה והיא גדלה אצל משפחה נוצרייה ואח שלה נשלח לעבודות פרך עם חיילים שבויים.

בסוף המלחמה, אמא שלי ואחיה עלו לארץ ובנו את משפחתם. אחיה עבר לגור במושב בניה שם חלב פרות במושב, ואמא גרה במשאבי שדה. גם אני חלבתי פרות במשך 12 שנה ואהבתי את

עבודתי. בתחילה עבדתי בקיבוץ ובהמשך כשהרפת עברה לטללים הייתי נוסע על האופניים כל בוקר בשעה 3:30 לחליבה.

אני רוצה לאחל לך אמא שיהיה לך טוב עם אבא בגן עדן.

אוהב ומתגעגע דרור

דברי פרידה לשרה ארזקביץ ז"ל

זכור לי היטב היום הראשון שבו ענת הכירה ביננו. קיבלת אותי כל כך יפה, נתת לי הרגשה חמה ושייכות. במשך הזמן הפכתם להיות כהורים מאמצים. בזמנים שהייתי צריכה אוזן קשבת, או עזרה, תמיד היית לצדי. כשנולדו הילדים, היית חלק נכבד בחייהם, הם אהבו לבוא אליך ולרכב על הגב של הכלבה דנה, להתנדנד בנדנדה ולשחק במשחקים. כשנסענו פעם ראשונה, צביקה ז"ל ואני לחו"ל, היית שותפה לטיפול בילדים. כזכור זה היה בתקופת הלינה המשפחתית. בכל האירועים המשפחתיים שלי ושלך תמיד השתתפנו ביחד. אהבת לשחק איתנו רמיקוב ודומינו. התחביב האהוב עליך, אוסף בובות המייצגות מדינות מכל העולם, ואני, כמו עוד חברים אחרים, דאגנו להביא לך בובות במתנה. בשבילך זה היה אושר גדול וכל בובה קיבלה מקום משלה. כוננית סגורה בזכוכית ועל כל מדף בובה ייצוגית אחת.

שרה, בשמי ובשם ילדי, רוצה אני להודות לך על התקופה היפה שבילינו ביחד, על הזכרונות שהשארת לי אחריו, ועל הידידות של כל כך הרבה שנים שחווינו יחד. שרה תנוחי על משכבך בשלום. שתהיה נשמתך צרורה בצרור החיים. אזכור אותך, את בליבי תמיד

ציפי אלמוג

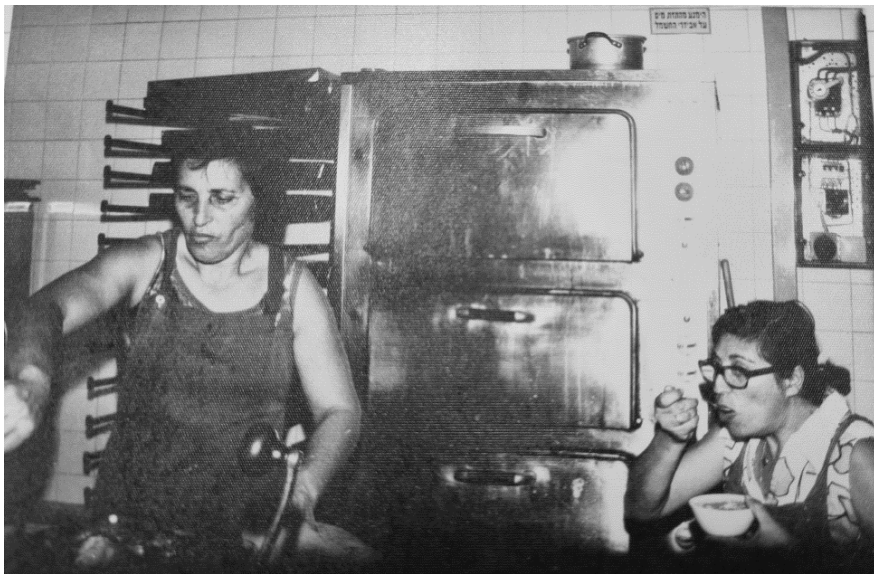
שרה

שרה, הרבה שנים עבדנו יחד במחסן הבגדים. היית עובדת חרוצה. הגעת תמיד מוקדם לעבודה ולא התפרפרת, וגם כשהגעת לגיל הפנסיה המשכת לעבוד. עבדת בקיפול הבגדים וחלוקתם לתאים, עשית זאת ללא שגיאות. כשהיו הרבה עגלות מלאות במצעים, שנשארו בסוף יום העבודה, החלטנו שתינו שנגיע בערב ונקפל, וכך היה. בבוקר, העגלות היו ריקות. גם בתקופה שהייתה פחות עבודה היית מגיעה מוקדם לעבודה. לא היית דברנית גדולה. נהניתי לעבוד איתך. הייתה לך חוכמת חיים. יצא לי לבקר אותך בביתך ותמיד כיבדת אותי בקפה טרי, שטחנת באותו רגע במטחנת הקפה. הייתה לך אהבה גדולה לסוסיק. זוכרת את התקופה שעבדת בבישול, האוכל שהכנת היה ממש טעים. יהי זכרך ברוך

מרגלית סיקרון

שרה היקרה

בשנות חייה עברת חיים לא קלים. בצעירותך חווית את השואה. נישואיך הראשונים כשלו. אך את התמדת בחריצות לעבוד במטבח בתקופת צנע לא קלה, היית מבשלת ראשית, וחלק מקשייך היו להתמודד מול סדרן העבודה שיסדר לך עובדים לפי הצורך. לרשות סידור העבודה עמדו רק חברי הקיבוץ, עדיין לא הייתה עבודה שכירה. למזלנו יחד עם גרעין "למרחב" מתנועת דרור, שהגיעו מצפון אפריקה הגיעו חלק מההורים שלהם. האימהות עבדו במטבח ועזרו לקלף תפוזי גזר ובצל.

בהגיעי לקיבוץ כנערה צעירה יחד עם עוד קבוצת בנים מירושלים לא היו טלפונים והדואר הוא זה שחיבר אותי למשפחה במכתבים כמעט יומיומיים, יחד עם זאת את זו שחיברה אותי לעברי, המאכלים שבישלת היו אותם מאכלים מבית אמא.

בתקופה האחרונה בחייך קיבלת מטפלת מסורה גייני, יום יום הייתן מטיילות בחצר הקיבוץ. בשלב מסוים כאשר פסקת לדבר הייתי שואלת אותך בידיש ווס הרצר? (מה נשמע) וווס מאכסתה? (מה את עושה) ואת היית מחייכת אלי. אזכור אותך תמיד.

משתתפת בצערכם, ענת, גידי, שלומיק, רז ודרור
נוחי על משכבך בשלום, יהי זכרך ברוך

עדי בבאי